

Karin Sidbecková

AMATKA

≡ KNIHA ZLIN

Amatka

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

☰ KNIHA ZLIN

Karin Tidbecková

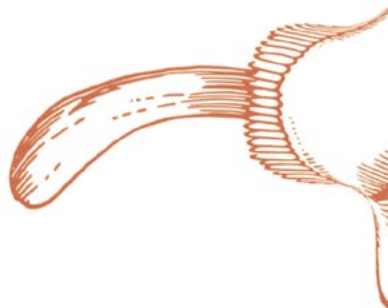
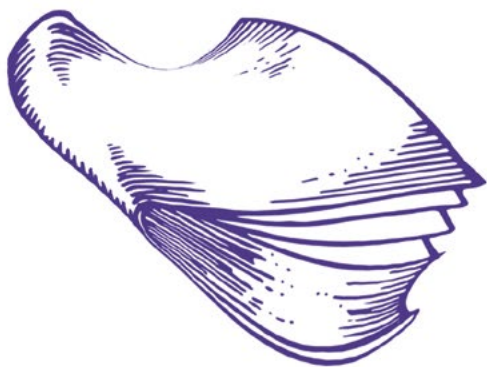
Amatka – e-kniha

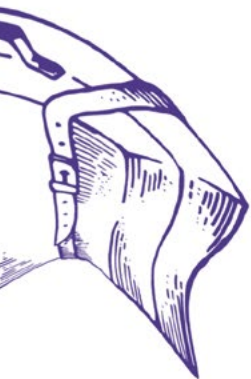
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS  **MEDIA**

FLEET





Karin Tidbecková
amalka

V překladu Lukáše Nováka

☰ KNIHA ZLIN

vlak

Jediným pasažérem automatického vlaku směřujícího do kolonie Amatka byla Brilarsova Vanja Essre Dvě, informační referentka společnosti Esserská hygienická služba. Jakmile vystoupala po schůdcích, dveře se za ní samy zavřely a vlak se dal s trhnutím do pohybu. Vanja pevněji sevřela svou brašnu i kufřík s psacím strojem a velký kufr dostrkala nohou za posuvné dveře. Panovala za nimi neproniknutelná tma. Šmátrala rukou po stěně, dokud nenahmátla vypínač. Prostor vagonu zalilo slabé nažloutlé světlo.

Úzký železniční vagon byl skoro prázdný: stěny lemovaly palandy potažené koženkou a nad nimi police na zavazadla plné polštářů a složených dek. Police byly tak široké, že v případě potřeby se dalo spát i na nich. Vagon byl vyrobený v době osidlování a určený pro přepravu Průkopníků směřujících do nových oblastí; teď byla jeho kapacita nesmyslně předimenzovaná.

Vanja nechala zavazadla u dveří a vyzkoušela postupně několik sedadel. Všechna byla stejně tvrdá a nepohodlná. Potah působil na pohled hladce, přitom na dotek byl nepříjemně drsný. Nakonec si vybrala sedačku v pravém zadním

rohu, blízko společné kuchyňky a s dobrým výhledem na zbytek vagonu. Leccos jí tu připomínalo společnou ložnici v Dětském domě 2, kde před tolika lety spávala: stejné omyvatelné matrace, na nich stejná prostěradla a nad tím vším stále tentýž odér lidských těl. Chyběla jen ta spousta dětí a štěbetání jejich hlasů.

Prohlédla si nevelkou kuchyňku. Po pravé straně bylo jediné okno v celém vagonu, nízké a protáhlé, se zaoblenými rohy a stahovací roletou. Při bližším prozkoumání se ukázalo, že nejde o normální okno, ale o bílý monitor, který se rozsvěcel a zhasínal stisknutím tlačítka. Zřejmě sloužil jako náhražka denního světla. Pod monitorem byl k podlaze přišroubovaný stůl a čtyři židle. V první ze dvou vysokých skříněk naproti se skrývala miniaturní toaleta s umývadlem, ve druhé spíž se sterilovanými potravinami a s čerstvou kořenovou zeleninou. Vše bylo popsáno výraznými, uklidňujícími písmeny: UMÝVADLO, SPÍŽ, STŮL. Byl tu cítit slabý závan splašků, který pocházel buď z toalety, nebo z cisteren v přední části vlaku.

Vanja si donesla kufr a rozepnula přezky. Zdálo se, že jedna z nich se brzy utrhne. Kufr dostala od někoho, kdo ho také po komsi zdědil, a tak dál a tak dál. Každopádně se zdálo, že už dlouho nevydrží: označení KUFR bylo téměř nečitelné. Mohla samozřejmě písmena obtáhnout, aby se zavazadlo nerozpustilo, otázkou však bylo, jestli se mezitím stejně nerozpadne věkem. Opravdu už by ho měla dát k likvidaci.

„Kufr,“ zašeptala Vanja, aby ho alespoň ještě chvíli udržela pohromadě. „Kufr, kufr.“

Sklopila opěradlo na spodní sedačce, aby si mohla lehnout, vytáhla z kufru své vlastní povlečení a ustlala si. I povlečení bude brzy potřebovat znovu označit.

Sterilované potraviny, které našla ve spíži, byly zjevně určené ke konzumaci za studena. Vanja našla lžiči a jednu z konzerv otevřela. Podle informací na obalu měla obsahovat „dušený pokrm s mykoproteinem“; šlo o nevýraznou pas-

tovitou hmotu, která se lepila na patro. Vanja dokázala sníst jen polovinu, zbytek vrátila do spíže. To zelenina byla čerstvá a chutnější. Nakrájela si na malé kousky tuřín a pomalu ho sežvýkala.

Vagon se jemně kolébal a zpod podlahy k Vanje doléhalo rytmické dunění, takže vlak musel být v pohybu. Jakou rychlostí jel, se nedalo odhadnout. Okenní monitor ztmavil. Vanja se podívala na zápěstí. Druhý ukazatel na jejích hodinách se zasekl u jedničky, kde sebou cukal na místě. Zapomněla, že podle instrukcí měla hodinky odevzdat na nádraží. Dívat se na ně během jízdy nebyl dobrý nápad. Mechanické věci – pokud nebyly vyrobené z dobrých materiálů – mezi koloniemi občas nefungovaly správně. Vlak byl samozřejmě bezpečný, ale o hodinkách to platit nemuselo. Vanja si je sundala a schovala je do kapsy.

Vrátila se z kuchyňky do obytného prostoru vagonu a převlékla se do spacího oděvu. Už zase jí začínal být velký. Prsa měla povislá, na břicho místo obvyklého tukového faldíku jen záhyb kůže a povolených svalů, nohy ztratily dřívější pevnost. Věděla, že i v obličejí je pohublá a bledá, bronzový nádech její pleti zežloutl a splynul s matným odstínem jejích očí a vlasů v nevýraznou škálu hnědí. Vypadala starší, než byla. Její nadřízená, Illasova Öydis, o ni projevovala přehnanou starost. Máš důležitý úkol, zdůrazňovala jí, budeš na něj mít dost času. Nemusíš spěchat. Skutečně to byl důležitý úkol, k jehož splnění dostala požehnání výboru. Byla konec-konců první, kdo se do něčeho takového pustil.

Stropní světlo nechala rozsvícené a zachumlala se do deky. Všichni věděli, že tam venku není nic než pustá step: vlnící se tráva, pár pahorků a skalnatých hřebenů. Chybějící okna byla čistě bezpečnostní opatření. Doufala, že houpání vlaku ji ukolébá. V rohu vagonu by se měla cítit bezpečně, ale nebylo tomu tak. Stěny jí připadaly příliš tenké, mezi ní a neviditelnou krajinou, kterou projížděla, byla jen křehká skořápka.

první týden

prvoden

Když vlak zpomaloval u betonové nádražní budovy na okraji kolonie Amatka, stála už Vanja u dveří vagonu. Amatka vypadala menší než Essre, řada věcí ale působila povědomě: nízké šedé krychle a kvádry domů byly rozmístěné v soustředných kruzích kolem centrální budovy, od níž se rozbíhalo osm ulic směrem k vnějšímu okraji kolonie tvořenému kupolovitými skleníky. Za nimi jen žlutavá šed' nekonečné tundry.

Její kufr s žuchnutím dopadl na nástupiště. Vystoupila z vlaku a zachvěla se. Bylo tu sychravo a o poznání chladněji než v Essre. Opodál čekala skupina dělníků, aby vyložili dva nákladní vagony připojené na konci vlaku a naložili do nich palety a pytle, které stály pečlivě vyrovnané na peroně.

Podél vlaku se k Vanje blížila žena v modré kombinéze a bundě. Zpod černé čepice se jí kroutily pramínky kaštanových vlasů. Byla tak o půl hlavy vyšší než Vanja, zhruba stejně stará, zelenooká.

„Vítám tě v Amatce. Ulltorsova Nina Čtyři.“ Když se usmála, odhalila malou mezírku mezi předními zuby.

Vanja se chopila její napřážené dlaně. „Brilarsova Vanja Essre Dvě.“

Nástupišťem se šířil odporný zápach. Dělníci začali z jednoho z nákladních vagonů vykládat veliké sudy se splašky.

Nina sledovala Vanjin pohled. „To je pro pěstírnu hub. Posíláte nám splašky a odvážíte si místo nich houby. To je praktické, ne?“ ušklíbala se.

„Ano, jistě,“ odkašlala si Vanja.

Nina se usmála. „Tak pojd', vyrazíme. Není to daleko.“ Jednou rukou zvedla Vanjin kufr. „Doma se seznámíš s ostatními.“

Nina celou cestu z nádraží do centra kolonie nezavřela pusou. Vyprávěla, jak je nadšená z toho, že jim přidělili podnájemnici. Bylo to poprvé, co jejich domácnost vylosovali v loterii solidarity. A vzhledem k tomu, že do Amatky jezdilo tak málo návštěvníků, jednalo se o mimořádnou událost. Vanja spolkla nezdvořilou otázku, jak se kolonie členům domácnosti za ubytování podnájemníka odmění, ale Nina jí to stejně prozradila: dostanou mimořádné volno.

„Je skvělé, že jsi nám dala vědět tak dopředu. Díky tomu jsme stihli připravit tvůj pokoj,“ dodala.

Vanja překvapeně zamrkala. „Celý pokoj? Ale proč?“

„Je už dlouho prázdný,“ pokrčila Nina rameny. „Olof, ten člověk, co tam bydlel před tebou, se před rokem odstěhoval.“

„V Essre jsme na pokojích po dvou. Někdy dokonce po třech.“

„Tady už nějakou dobu scházejí lidi.“

„Scházejí tu lidi? O tom jsem nikdy neslyšela. Jak to?“

Nina na okamžik pevně stiskla čelisti a pak ze sebe vychrlila odpověď, která působila dost naučeně. „Došlo k nehodě. Přišli jsme o sto našich členů. Stalo se to už před časem, pomalu se z toho vzpamatováváme, ale výbor rozhodl, že o tom nebudeme mluvit. Říkám ti to jen proto, abys věděla. A víc to nemá smysl rozebírat.“

Nina se odmlčela. „Textilní dílna,“ řekla pak a ukázala na nejbližší budovu.

„Textilní dílna,“ zopakovala Vanja automaticky.

Minuly skleníky a teď procházely okruhem tvořeným mírně zakřivenými přízemními budovami s malými okny a širokými vraty. Na jejich fasádách byla černým hranatým písmem pečlivě uvedena jejich jména a funkce. „Třídírna zeleniny,“ pokračovala Nina a ukázala na další budovu.

„Třídírna zeleniny.“

„Továrna na výrobu léčiv.“ Ta byla o něco menší než ostatní.

„Továrna na výrobu léčiv.“

Opravná, tiskárna, papírna. Nina na každou z nich ukázala, jednu po druhé pojmenovala a Vanja její slova opakovala. Továrny byly menší než v Essre, ale zdály se lépe udržované. Slova, jimiž byly označené, vypadala jako čerstvě namalovaná.

Ulice zely prázdnotou. Těch několik lidí, které mýjely, mělo zjevně naspěch a kromě Ninina hlasu nebylo kolem nic slyšet. Vanja se zastavila a vytáhla z kapsy své hodinky.

„Kolik je hodin?“

„Deset třicet.“

Hodinky stále šly. Jen se buď o šest hodin zpozdíly, nebo předešly. Vanje se podařilo zkřehlými prsty čas seřídít a nasadit si hodinky na zápěstí. Stáhla si rukávy přes dlaně a znovu popadla kufřík s psacím strojem.

Opustily okruh továren a vstoupily do rezidenčního okruhu sestávajícího z třípatrových domů oddělených úzkými uličkami. V přízemí nejbližší budovy zahlédla Vanja za oknem dva muže u dřezu, jeden umýval nádobí a druhý ho utíral.

Nina tím směrem ukázala. „Kuchyně jsou v přízemí, jak vidíš, koupelny taky. Ve dvou horních podlažích je vždycky po třech pokojích.“

Vanja přikývla. „Kuchyně a koupelny jsou v přízemí, v horních podlažích je vždy po třech pokojích.“

„Ve dvou horních podlažích,“ opravila ji Nina.

„Omlouvám se. Ve dvou horních podlažích. Ve vlaku jsem toho moc nenaspala.“

Nina ji poplácala po rameni a ukázala k dlouhému dětskému domu, který bylo vidět o kus dál v oblouku obytné zástavby. Pokračovaly směrem do centra, až došly k vnitřnímu okruhu. Celou čtvrtinu jeho obvodu zabírala klinika, vedle níž vypadaly ostatní budovy maličké. Uprostřed kruhového náměstí čněla vysoká věž, o níž se Nina nemusela vůbec zmiňovat. Vanja přesně věděla, co to je: úřad komuny.

Nina postupně ukázala na jednotlivé obchody – lékárna, potraviny, oděvy, nářadí, domácí potřeby, smíšené zboží.

„Kreditovou knížku sis přivezla, vid?“

Vanja vytáhla z náprsní kapsy větrovky malý zelený sešitek. Byl z dobrého papíru z recyklované celulózy, ještě ze starého světa. Osobní doklady byly příliš důležité na to, aby se vyráběly z mykopapíru. „Na příští měsíc jsem dostala kredit navíc. A extra kredit na rekviziční nákupy.“

„Na co?“

„Na nákupy materiálu pro naši společnost. Abych si mohla opatřit věci pro svou studii. Pro splnění svého úkolu.“

Nina se poškrábala na bradě. „Víš, nám vlastně nikdo neřekl, co tu přesně budeš dělat.“

„Jsem informační referentka.“ Vanja sešitek zase schovala. „Mým úkolem je zjistit, jaké hygienické produkty tady lidé používají. Mýdlo a tak podobně. Aby moje firma věděla, jaké výrobky tu má zkusit uvést na trh.“

„Hm,“ řekla Nina zamyšleně, „podle mě se tu používají hlavně vlastní produkty komuny. Nevím, jak je to v Essre, ale tady se poté, co povolili soukromou výrobu, nic moc nezměnilo. Zdejší lidi mají rádi to, co dobře znají. Ale proč jsi kvůli tomuhle musela přijet až sem? Copak v Essre tyhle věci už dávno nevědí?“

Vanja zavrtěla hlavou. „Vedení zřejmě ano. Ale získat od nich tahle fakta trvá strašně dlouho, musí se vyplnit spousta formulářů. Nových firem je dnes hodně. A moje nadřízené nezajímají jen čísla. Chtějí vědět, co lidem víc vyhovuje. Proto jsem tady.“

„Kolik vás pracuje tam, odkud jsi?“

„Jsem ze společnosti Esserská hygienická služba. Stačí, když budeš říkat EHS.“

„Tak kolik vás je v té EHS?“

„Dvacet, ale já jsem první, kdo se v rámci toho nového programu vydal mimo Essre.“

„Páni,“ vydechla Nina. „A to všechno jen proto, abys nás přesvědčila, že máme utrácet naše kredity za vaše mýdlo?“

„Ano.“

„Ale proč? Co je na něm zvláštního?“

„Nevím,“ odpověděla Vanja. „Třeba to, že je nové.“

„No, nejsem si jistá, jestli nové věci jsou vážně tak skvělé,“ prohlásila Nina. „Už jsme tu.“

Prošly centrem a zamířily k obytným domům na druhé straně kolonie. Nina zahrnula do jedné z uliček mezi domy a otevřela třetí dveře napravo, na kterých stálo DOMÁCNOST ČÍSLO 24. V malé předsíni odložila kufr a otevřela dveře vedoucí do kuchyně.

Kuchyně s jídelnou byla vybavená jen nejnútnejším zařízením a měla dvě malá okna. Pod tím, které vedlo na ulici, stál sporák a kuchyňská linka s policemi a dřezem. V rohu vrčela malá lednice. Vedle ní vysoká spíž bez dvířek, v níž byly srovnané plechovky a pečlivě zavřené sáčky. Působilo to omšele, ale všechno bylo svědomitě označené. Vanja si vzpomněla na svou vlastní kuchyni, kde byla označení vybledlá a zašlá, ne jako tady. Podlouhlý jídelní stůl u zdi proti dveřím pokrýval světle žlutý ubrus, který uprostřed vši té šedi téměř zářil.

U dřezu stál hubený muž ve flanelové košili zastrčené do zelených kalhot s laclem a v ruce držel kouřící hrnek. Odložil ho na linku, aby se s Vanjou přivítal.

„To je Jonidsův Ivar,“ představila ho Nina. „Ivare, to je Bri-larsova Vanja.“

„Vítej u nás.“ Ivarova dlaň byla suchá a jeho stisk jemný. Oči měl zarudlé. „A rovnou se rozloučím. Musím na směnu.“

Prošel kolem Niny, která ho pohladila po zádech, a vyšel do předsíně.

„Tak to byl Ivar,“ řekla Nina, když se za ním zavřely dveře. „Pracuje v pěstitrně hub. Je hodný. Jen toho moc nenamluví.“

„A ty do práce nemusíš?“

„Dostala jsem den volna. Takže kdybys chtěla něco ukázat nebo někam zavést, stačí říct. Pokud ne, budu si nejspíš ve svém pokoji číst.“

Pak jí ukázala, kde co v kuchyni najde, a řekla jí, jak to chodí. Bylo to stejné jako u Vanji doma: jednotliví členové domácnosti se střídali v nákupech podle seznamu visícího na dveřích lednice. Za kuchyní se nacházela koupelna. Pak Nina vzala Vanju zpátky do předsíně a po úzkém schodišti ji vedla k pokojům. Na dveřích v prvním patře stálo: DVEŘE. ZDE BYDLÍ SAROLSOVA ULLA TŘI.

„Tady bydlí Ulla,“ řekla Nina. „Dřív pracovala jako lékařka.“

„To má celé patro pro sebe?“

„Nejspíš ti to připadá zvláštní, ale ano, má.“

„Aha,“ podivila se Vanja.

„Každý den k ní zajdeme, projdeme pokoje a všechno označíme. Budeme moc rádi, když nám s tím pomůžeš. Ulla už je trošku senilní, ale moc hodná.“ Nina pokračovala po schodišti nahoru. „Jedinou další možností by bylo nechat některé domy prázdné.“

Vanjin pokoj měl standardní rozměry, byl ale zařízený jen pro jednoho. U zdi proti dveřím stála postel s vysokou matrací a velkým úložným prostorem pod ní. V nohách postele byla pečlivě složená prošíváná peřina, polštář a chatrné povlečení. Pod oknem byl místo druhé postele stolek s židlí a vedle dvě skříňky, které měla mít Vanja celé pro sebe.

Nina postavila kufr k posteli. „Nechám tě, aby sis vybalila.“ Pak odešla do svého pokoje, který byl hned vedle.

Vanja odložila brašnu i kufřík s psacím strojem a obešla pokoj. Dotýkala se všech předmětů v něm a nahlas četla je-

jich označení. Když s tím byla hotová, vytáhla z kufříku těžký psací stroj, postavila ho na stůl a vedle něj z brašny vyskládala desky, papíry a poznámkové bloky. Nakonec vybalila věci z kufru: prostěradlo, které rovnou použila, a pak ručník, spací oděv, několik kusů spodního prádla, kalhoty, svetry a montérky. Všechno to naskládala do jedné ze skříněk. Kufr se krásně vešel pod postel. Po chvíli přemýšlení si na sebe vzala ještě jedny kalhoty a ten nejtlustší svetr, který měla. O moc tepleji jí ale nebylo.

„Potřebuješ pořádné oblečení.“ Nina se vrátila a teď se opírala o rám jejích dveří.

Vanja si svetr, pod nímž se jí nepříjemně shrnovala košile, stáhla přes boky. „To je pravda. Ale nevím, co přesně budu potřebovat. To je tu pořád taková zima?“

„Jo.“

„A dá se na to zvyknout?“

Nina se ušklíbala a zavrtěla hlavou. „Kdepak. Ale člověk se rychle naučí, jak se správně obléct.“ Odlepila se od dveřního rámu a vrátila se do svého pokoje.

Vanja se posadila ke stolku, odklopila víko psacího stroje a založila do něj čistý list papíru. Udeřila do každého písmene i číslice na klávesnici a nahlas je přečetla, aby měla jistotu, že stroj bude fungovat.

Ozvalo se zaklepání a vstoupila Nina s listem papíru v ruce.

„Na,“ řekla, „sepsala jsem seznam oblečení, které tady budeš potřebovat. Abys věděla, co si máš koupit.“

Vanja rychle seznam prolétla. „Čepice na spaní?“

„V noci bývá ještě chladněji.“

Vanja jí poděkovala a vrátila se k psacímu stolu, aby si rozdělila písemnosti. Po chvíli si vzala z postele deku a zabalila se do ní, takže jí koukaly jen ruce a hlava. V domě nebylo o mnoho tepleji než venku.

Její úkolem bylo zjistit pro EHS vše o hygienických návycích a potřebách obyvatel Amatky. Nic víc jí neřekli. Když

se Vanja ptala po podrobnějším zadání, její nadřízená, Öydis, jen pokrčila rameny.

„Nikdy předtím jsme nic podobného nedělali, Vanjo. Nikdo ještě nic takového neudělal. Jsme průkopníci, chápeš? Jako naši předkové. A ty, Vanjo, máš tu čest být průkopníkem tohoto projektu. Máš pro to veškeré předpoklady. Jsem si jistá, že to zvládneš skvěle.“

Vanja stále úplně nechápala, proč by zrovna ona měla být pro tenhle úkol ta pravá. Öydis zmínila něco o její „rozházení“. Vanja však měla podezření, že za tím vším vězely Ärniny přesvědčovací schopnosti. Ärna jí několikrát řekla, že by jí prospěla změna prostředí, a nakonec jí takovou změnu zřejmě zařídila. Prostě typická starší sestra. Protekce pro příbuzné se sice v zásadě netolerovala, ale Ärna se v rámci EHS skutečně rychle vypracovala a nějak se jí podařilo sehnat tam Vanje místo.

Vanja položila na stůl dvoje desky a vytáhla z brašny tlustou fixu. Na jedny z desek napsala OBSAH: ZPRÁVY a na druhý OBSAH: POZNÁMKY. Pak vzala do ruky poznámkový blok a zalistovala jím. Byl z mykopapíru, lesklého a vonícího novotou, v pravém spodním rohu každého listu bylo vytištěné datum, dokdy vydrží. Než zápisníku vyprší trvanlivost a bude nutné ho dát k likvidaci, bude mít Vanja dost času, aby ho zaplnila a podstatné pasáže přepsala.

Měla za úkol jednou týdně podávat zprávy. Vzala do ruky tužku, vyšla do chodby a zatukala na Nininy dveře.

Zpráva 1

Následující poznámky shrnují závěry mého prvního rozhovoru s členkou hostitelské domácnosti, Ulltorsovou Ninou Amatka Čtyři.

Domácnost tvoří tři osoby: Nina, Jonidsův Ivar Čtyři (zemědělský technik) a Sarolsova Ulla Tři (lékařka v penzi). Nině je 34 let a pracuje jako zdravotnice na klinice kolonie Amatka. Sdělila mi, že Ivarovi je 32 let a pracuje jako zemědělský technik v pěstírně hub. Oba byli vychováni v Amatce v Dětském domě 4. Zplodili spolu dvě děti, Ninivovu Toru Čtyři a Ninivovu Idu Čtyři, kterým je osm, respektive šest let. Dívky žijí v Dětském domě 4 a domácnost navštěvují o víkendech.

Přístup k hygieně je v Amatce trochu jiný než v Essre, což je dáno zdejším chladem a podmínkami, které s tím souvisejí. Každá domácnost má omezený příděl teplé vody, který je většinou tak malý, že vystačí k naplnění pouze jedné vany. Z tohoto důvodu se členové domácnosti zpravidla koupou koordinovaně. Nina uvádí, že členové této domácnosti se koupou jednou týdně až jednou za deset dní. Jinak se myjí pouze žínkou. Nina mi rovněž sdělila, že mýdlo, které běžně používají, se vodou a žínkou obtížně oplachuje.

Pokud jde o hygienické produkty, domácnost používá výhradně standardní výrobky komuny. Nina zjevně není nakloněna tomu, aby se používaly produkty odjinud. Zastává názor, že je třeba držet se základního standardu, ale detailněji o tomto tématu diskutovat nechce.

druhoden

Vanju probudilo burácení. Za malým oknem bylo vidět blednoucí oblohu, napůl cesty mezi noční tmou a denním šerem. Čekala, že uslyší pleskání dešťových kapek o okenní sklo, ale nic takového nepřišlo. Jen další hřmění.

Předchozí den šla spát brzy, krátce po večeři. K té měli vařený tuřín a mrkev s chutnými smaženými houbami; byly malé a kulaté, takové Vanja do té doby neviděla. Večeřela s nimi i Ulla, která byla sice stará a shrbená, ale měla bystrý, pronikavý pohled. Neustále se Vanji vyptávala na Essre: kolik tam teď žije lidí, co se tam nosí, kdo je ve výboru, a hlavně – je soukromá výroba skutečně dobrý nápad? Zdálo se, že mezi obyvateli Amatky se toho o dění v ostatních koloniích příliš mnoho neví.

Vanja svědomitě odpovídala. Na poslední otázku nedokázala říct nic jiného než oficiální stanovisko: soukromá výroba má povzbudit v lidech průkopnického ducha a podpořit rozvoj spolupráce. A já tenhle průzkum prostě beru jako svoji práci, vysvětlila. Dělán jen to, co mi řeknou. Ulla zavrtěla hlavou a nedokázala pochopit, jak může být Vanja tak lhostejná. Jsi úplně hloupá, vytkla Vanje, a ta upřeně hleděla do

svého talíře. Nina poznamenala směrem k Ulle, že než něco vypustí z úst, měla by si to pořádně rozmyslet. Ulla opáčila, že na to je už moc stará.

Vanja se omluvila, umyla po sobě talíř a příbor a odešla do svého pokoje, kde si oblečená vlezla do postele. Nikdo za ní nepřišel. Zdálo se, že zavřené dveře jsou respektovány i v Amatce. Dlouho ležela s očima dokořán, stále dokola si přehrávala, co bylo řečeno, a napadala ji spousta sžíravých odpovědí, které bývala mohla použít. Kolonie Essre a její výbor se uměly dívat dopředu a vytvářet ambiciózní vize. Soukromá výroba byla nezbytnou podmínkou rozšiřování kolonií. Lidé byli ochotní zkusit něco nového, samozřejmě pod pečlivým dohledem výboru. Amatka si přece vede také dobře, ať už si Ulla myslí, co chce. Copak Ulla nemá důvěru ve své spoluobčany?

Vedle postele stály její boty. Aspoň že ty si večer zvládla zout. Odhrnula peřinu a roztrásla se chladem. Nemotorně se obula, ze skříňky si vzala ručník a žínku a zamířila dolů.

U kuchyňského stolu seděl Ivar a jedl, před sebou rozervřenou knihu. Pokynul jí hlavou a palcem ukázal na sporák, kde stála pánev a kouřící konvice. Vanja mu odpověděla pokývnutím a pokračovala do koupelny. Ta byla maličká; záchodová mísa, umývadlo a vana se tam sotva vešly. Třetí polička na zdi byla její, ne že by toho na ní měla mnoho: jen nějaké toaletní potřeby a zubní kartáček. Sáhla po neceséru, zamumlala „necesér“ a otevřela ho.

Když spatřila obsah neceséru, trhla sebou a málem ho upustila do umývadla. Dno taštičky bylo pokryté hustým gelem. To býval zubní kartáček. Poslední dobou ho zanedbávala. Všimla si toho už ve vlaku: písmenka ve slovech ZUBNÍ KARTÁČEK vyrytých do rukojeti se začínala rozostřovat. Tehdy ale myslela, že ještě chvíli vydrží.

S odporem zapnula zip neceséru. Když teď věděla, co je uvnitř, ruka, v níž ho držela, se jí chvěla. Najednou dostala

strach, že by se obsah mohl nějak dostat ven a začít jí vzlínat po paži. Při tom pomyšlení ji začalo pálit v hrdle. Vycouvala z koupelny, necesér držela oběma rukama.

„Ivare?“

Ivarova ruka svírající vidličku ustrnula na půli cesty mezi talířem a ústy. „Ano?“

„Potřebovala bych tohle dát k likvidaci.“ Otočila se a ukázala mu necesér.

Ivar pohlédl na to, co držela v ruku, pak na ni a zdvořile přikývl. Vstal od stolu, došel ke skřínce pod dřezem a vytáhl z ní krabici. Odklopil víko a podržel ji před Vanjou, která na dno opatrně položila svůj necesér. Ivar víko přiklopil a odešel. Vanja zaslechla, jak otvírá a vzápětí zase zavírá vstupní dveře. Pak se Ivar vrátil a opět se posadil ke stolu.

„Omlouvám se,“ hlesla Vanja.

Ivar se na ni poprvé usmál, rty nechal sevřené, ale výraz jeho tváře roztál. „Nedělej si s tím starosti. Hlavně něco sněz.“ Pak obrátil pozornost zpět ke své knize.

Vanja si vzala hrnek a talíř a podívala se z okna. Pořád ještě nepršelo. V pánvi našla ohřáté zbytky včerejší večeře, v konvici kávu tak silnou, že byla skoro hnědá. Vanja počkala, až se usadí lógr, a pak ji zkusila. Chutnala zvláště, kořeněně a sladce i kysele zároveň, musela být z nějakých hub, které v Essre neznají. Nandala si jídlo na talíř a posadila se naproti Ivarovi. Podle toho, co dokázala z textu obráceného vzhůru nohama rozluštit, si četl o pěstování rostlin ve sklenících.

Když Ivar dojedl, vstal a knihu zavřel.

„Musím teď na směnu,“ řekl. „Nina už je taky v práci. Dnes začínala brzy. Večer máš službu v kuchyni. Ale nakupovat nic nemusíš. Ve spíži je spousta jídla.“

Vanja přikývla. „V kolik hodin?“

Ivar pokrčil rameny. „Budeme doma kolem páté.“ Pak už po sobě jen mlčky umyl talíř a odešel. „Ke všem věcem správná slova,“ začala si Vanja broukat polohlasem a očima bloudila

po místnosti, „vše je třeba označovat. Stůl a židle, konvice zde, tam zas spíž a sporák je.“

„Označovací píseň“ byla nedílnou součástí běžného života všech obyvatel kolonií. Učili se ji už v dětských domech. Když byla Vanja malá, byl označovací den jejím nejoblíbenějším dnem v týdnu.

Učitel Jonas chodil po místnosti a postupně ukazoval na jednotlivé předměty. Občas nebylo snadné jména věcí napašovat do rytmu „Označovací písně“ a děti se tomu smály. Vanja zpívala ze všech nejhlasitěji. Když dozpívali, zanotovali ještě „Hymnu Průkopníků“ a „Až jednou vyrostu“. Pak si šly všechny děti zdřímnout.

Důvod všeho toho pojmenovávání a označování jim prozradili až mnohem později. Věnovali tomu mimořádnou vyučovací hodinu. Několik dní před touto hodinou trávily děti tím, že stále dokola opravovaly nápisy a označení a pokaždé zpívaly několik slok „Označovací písně“ navíc. Učitel Jonas je bedlivě sledoval a lajdáky přísně trestal. Nakonec se všichni sešli ve třídě. Samotná lekce netrvala dlouho. Učitel Jonas stál za katedrou, ve tváři napjatý, zasmušilý výraz. Zavládlo takové ticho, že člověk mohl slyšet vlastní tep. Pak Jonas promluvil. Jeho zpravidla zvučný hlas zněl slabě.

Před dávnými časy, když do těchto míst dorazili Průkopníci, vybudovali pět kolonií. Dnes z nich zbyly jen čtyři.

Po skončení hodiny děti až do večera zpívaly „Označovací píseň“ a obtahovaly nápisy, teď se zcela novým zápalem. Už to nebyla jen hra.

Vanju poslali do skladu. Dostala za úkol označovat tužky a pravítka a plnila ho s velkým zaujetím. Dotýkala se jedné tužky po druhé a skandovala do rytmu *tužka tužka tužka tužka tužka tužka*, až se slabiky propojily do jednolitého zvuku a pak se znovu rozdělily a najednou zněly spíše jako *ka-tuž ka-tuž ka-tuž ka-tuž ka-tuž ka-tuž ka-tuž*, načež se vyrovnaná

řada tužek zachvěla a málem se proměnila v cosi jiného. Vanja si uvědomila, že právě takhle to funguje, a v hrudi ucítila podivné mravenčení. Vtom se dveře skladu otevřely a v nich stál učitel Jonas. Očima přešel řadu tužek a pak upřel pohled na Vanju. „Já jsem to viděl,“ řekl. Popadl ji za paži a dovedl ji do třídy.

Ostatní děti už seděly na svých místech, jen Ārna stála u katedry a ve tváři měla zvláštní výraz. Učitel Jonas postrčil Vanju před sebe a postavil ji vedle její sestry. Vanja sklopila hlavu, soustředěně sledovala špičky svých bot a čekala. Učitel jistě řekne ostatním, co udělala, a pak ji pošlou pryč. Ticho se zdálo nekonečné. Už se chystala vzhlednout, když učitel Jonas promluvil. „Otec Vanji a Ārny, Anvarsův Lars, byl zatčen a obviněn z podvratné činnosti.“

Ve třídě to zašumělo. „Zrovna dnes jsme mluvili o páté kolonii a o tom, co se stane, když se nedodrží pravidla. Všichni teď víte, jak nebezpečná věc to je. Strašně, skutečně strašně nebezpečná. Chcete snad rozvrátit naši společnost, zničit všechno, co jsme s takovým úsilím vybudovali?“

Obrátil se k Vanje a Ārně. Vanje začalo hučet v hlavě. Učitelův hlas k ní doléhal jakoby z dálky. „Děvčata, je nutné, abyste zavrhly chování svého otce. Nechcete přece být zrádkyně jako on?“

„Ne.“ To promluvila Ārna.

„Tak opakujte po mně: Jakožto věrný člen komuny zavrhuji Anvarsova Larse a jeho činy.“

Ārna opakovala jeho slova hlasem tak jasným a pronikavým, že k Vanje dolehla i přes narůstající hučení v uších. Vanje musel učitel Jonas větu předříkávat slovo za slovem a opakovat ji třikrát, než byl s výsledkem spokojený. Potom jim oběma dovolil vrátit se na místa.

Učitel Jonas promluvil k celé třídě o tom, jak důležité je ihned nahlásit sebemenší porušení pravidel a přísně odsoudit každého, kdo by se pokusil komuně jakkoliv škodit.

Po skončení hodiny odvedl učitel Jonas Vanju k jednomu z funkcionářů výboru.

Učitel Jonas nám řekl, jak to bylo s těmi tužkami, pravil funkcionář. Jsi ještě dítě. Nevěděla jsi, že to, co děláš, je špatné. Teď už ale víš, že to dělat nemáš.

Ano, odpověděla se sklopenýma očima Vanja. Už vím, že to nemám dělat.

Budeme tě pečlivě sledovat, prohlásil funkcionář.

Vanja musela zajít na úřad komuny, aby se v Amatce oficiálně přihlásila. Když vyšla z domu, měla na sobě dvoje kalhoty, pod bundou tři svetry a v brašně své zápisníky. Rukávy si stáhla přes dlaně. Nebe se projasnilo do světlounkého odstínu šedi. O kus dál uviděla ženu v jasně žlutém pracovním oblečení, jak po téměř prázdné ulici táhne od dveří ke dveřím vozík a sbírá krabice se zlikvidovanými věcmi. Vanja se zachvěla, odvrátila se a vykročila směrem k centru.

Budova úřadu komuny v Amatce měla zakulacené rohy a malá zapuštěná okna. Jako všechny centrální budovy ve všech koloniích i ona byla postavená z betonu, toho vzácného materiálu, který s sebou přinesli Průkopníci. Beton, stejně jako jiné věci ze starého světa nevyžadoval označování; držel pohromadě i bez něj. Tato jeho stálost byla uklidňující. Na pamětní desce vedle vchodu stálo: *Centrální budova postavená v roce 15 po příchodu. Ať žijí Průkopníci! Ať žije kolonie Amatka!*

Hned u vchodu seděl za přepážkou podatelny hubený muž. Vanja mu předložila své ohmatané dokumenty a dostala od něj několikastránkový formulář, který musela vyplnit. Celé jméno, věk, rodná kolonie, přechodné bydliště v Amatce, povolání, jména dětí a místo jejich pobytu. Vzdělání, předchozí zaměstnání, jiné dovednosti. Je si vědoma toho, že pokud by kolonie některou z jejích dovedností potřebovala využít,

může ji během pobytu v Amatce kdykoliv povolat zpět? Má nějaké choroby nebo jiné zdravotní komplikace, o nichž by správa kolonie měla být informována?

Konečně Vanja odevzdala vyplněný dotazník úředníkovi, který se nad ním sklonil a začal ho pročitat. Po chvíli poklepal špičkou pera na jednu z kolonek.

„Tady jsi nevyplnila kolonku ‚děti a místo jejich pobytu‘.“

„Ne,“ připustila Vanja.

Úředník zamířil perem ke kolonce, kde Vanja uvedla svůj věk. „Aha,“ pravil.

Vanja sklopila pohled k podlaze. Tváře jí hořely.

Úředník ji požádal o kreditovou knížku a několika krátkými údery ji orazítkoval.

„Vítej v Amatce,“ řekl, když jí knížku vracel. „Jsi zapsaná jako návštěvník a můžeš se volně pohybovat po celé kolonii. To je všechno.“

„Ráda bych si také podala žádost o informace z archivu,“ řekla Vanja a očima se vyhýbala jeho pohledu.

„Druhé patro, první dveře vpravo.“ Pak se úředník otočil a pokračoval v razítkování dokumentů.

Ve druhém patře Vanja znovu předložila své doklady a vyplnila žádost o seznam místních nezávislých firem. Dozvěděla se, že to bude pár dní trvat. Poděkovala úřednici a odešla.

Když si odbyla nezbytné formality, zašla Vanja s Nininým nákupním seznamem do obchodu s oblečením. Chvíli procházela mezi pracovními oděvy a kabáty v přední části obchodu, než konečně objevila oddělení se svetry, spodním prádlem a doplňky. Nakupujících tu v tuhle denní dobu bylo jen pár. Panující ticho narušovalo pouze monotónní mumláni prodavačky, která s tlustou fixou obcházela regály a označovala jednotlivé kusy zboží.

Zdejší látky se lišily od těch v Essre, materiály byly na dotek hřejivější. Většina oděvů byla jednobarevná, šlo ale

o výrazné barvy. Vanja, celá v hnědé, váhala. Pak si vzpomněla na Nininy modré montérky a Ivarovu zelenou košili a vybrala si oděvy v odstínech zelené a modré: čepici na spaní, podvlékačky, tlusté triko s dlouhým rukávem, rukavice, ponožky, šálu, beranici. Některé kusy si před zrcadlem vyzkoušela. V beranici vypadala trochu zvláštně: zpod čepice jí vykukovaly vlasy a klapky na uši trčely do stran. Stáhla si beranici trochu dozadu, schovala pod ni vlasy a klapky na uši si zavázala šňůrkou pod bradu. Takhle to vypadalo o něco lépe. Promnula mezi prsty látku své tenké bundy. Na loktech a na ramenou už byla prošoupaná, ale byla čerstvě označená a prozatím s ní vystačí. Kalhoty měla ještě slušné, teď, když tak zhubla, se jí pod ně vejde i teplé spodní prádlo.

Žádné extra kredity na oblečení Vanja od své firmy nedostala, ale vzhledem k tomu, jak málo se o oblékání zajímala, měla ušetřeno dost na to, aby bez problémů zaplatila všechno, co si vybrala.

O kus dál našla lékárnu. Výrobky byly srovnané podle kategorií, většinou v červeno-bílých obalech – v barvách kolonie Amatka. V zadní části obchodu obsluhovalo zákazníky několik výdejčích. Vanja pomalu procházela mezi regály a pročetla si etikety produktů. Jejich portfolio bylo v podstatě stejné jako v Essre, rozdíl byl ale v zastoupení jednotlivých typů výrobků. Obyvatelé Amatky měli očividně potíže s pokožkou: celé jedno oddělení bylo věnované přípravkům na ekzém, plísňová onemocnění a další kožní nemoci. To sekce věnovaná osobní hygieně byla mnohem skromnější. Vanja si vybrala produkty, které neměly obaly v barvách kolonie, a vyplnila rekviziční formulář, který jí podal jeden z výdejčích.

„Dovážíte nějakou soukromou produkci z Essre?“ zeptala se, když jí mladá žena s vlasy staženými do pevného drdolu, balila nákup do hnědých tašek.

Výdejčí – s jednou rukou uvnitř tašky – se zarazila. „Ne. Proč bychom to dělali? Jsme rádi, když dokážeme udat věci, které se vyrobí tady. Myslím produkty od místních soukromých výrobců. Takže nechápu, jak by se tu mohlo prodat něco, co je z Essre.“

„Proč lidé podle vás ty výrobky soukromníků nechtějí?“

„Vy nejste zdejší, že ne? Soukromá produkce je něco nového. A lidi nemají novoty rádi. Nikdy to nepřineslo nic dobrého.“

Když výdejčí vložila do tašky poslední krabičku, zalovila rukou kdesi pod pultem, vytáhla odtamtud několik propagačních letáků a přidala je k nákupu.

„Ještě si vezměte tohle.“

Vanja dovezla svůj nákup domů. Tam postavila tašky na kuchyňský stůl a ve spíži našla kávový prášek. Zdálo se, že je podomácku vyrobený, uskladněný ve sklenici s nedoléhajícím víčkem. Ivar si nejspíš z práce nosil kávové houby, sušil je a sám si je mlel. Vanja naplnila konvici do půlky vodou, přidala do ní několik lžic prášku a postavila ji na plotnu. Zatímco se káva vařila, vybalila nákup, prohlížela si lahvičky, krabičky a tuby a rozkládala je po stole. Měla celkem třicet dva produktů od dvou různých výrobců. Když byla káva uvařená, nalila si Vanja světle žlutou tekutinu do hrnku. Pak vytáhla z brašny svůj zápisník a začala si zapisovat jména výrobců, názvy produktů a jejich složení. Byla to uklidňující činnost.

Z práce ji vytrhl hlasitý smích. Ve dveřích kuchyně stála Nina. S pozdviženým obočím si prohlížela kelímky a lahvičky vyskládané na stole, pak se podívala na Vanju a znovu se rozesmála, nebylo v tom ale nic nepřátelského.

Zpráva č. 1: Úvodní zpráva o produktech a jejich výrobcích

Toto je úvodní zpráva z mé první návštěvy obchodu a lékárny zahrnující rovněž informace z několika krátkých rozhovorů. Stále čekám na kompletní seznam soukromých výrobců z úřadu komuny, ale dva takové výrobce v segmentu prostředků pro osobní hygienu jsem již identifikovala. Oba se zaměřují na výrobky dražší a kvalitnější, než je vlastní produkce komuny. Vzájemně si přímo nekonkurují, neboť se zaměřují na rozdílné typy výrobků.

Několik osob, s nimiž jsem mluvila, se o jiných výrobcích, než jsou výrobky komuny, vyjádřilo negativně, ale pro tento postoj uvedli jen vágní důvody. Častým vysvětlením je to, že prostě nechtějí „nové věci“.

PND – První nezávislý drogist

Vysoce kvalitní prostředky pro osobní hygienu, za které musejí kupující zaplatit kredity navíc. Výrobky obsahují výtažky z rostlin a hub. Obaly jsou elegantní, v pastelových barvách. Podle obsluhy lékárny jde o nejoblíbenější alternativu k produktům samotné komuny.

Názvy a popis výrobků

Vysoce kvalitní menstruační pás. Postroj na upevnění menstruačních vložek. Jeden kus v balení. Elastický pruh určený k upevnění v pase s poutky k uchycení menstruačních vložek. Je vyroben z tenčího a o něco měkčího materiálu než podobný výrobek komuny. Pás i vložky je možno normálně práť.

Vysoce kvalitní vložka 1. Krátké menstruační vložky, extra tenké, čtyři kusy v balení.

Vysoce kvalitní vložka 2. Středně dlouhé menstruační vložky, extra tenké, čtyři kusy v balení.

Vysoce kvalitní vložka 3. Extra dlouhé menstruační vložky, tenké a vysoce absorpční, dva kusy v balení.

Vlasové mýdlo 1. Vlasové mýdlo pro mastné vlasy a proti lupům. Složením se významně neliší od vlasového mýdla vyráběného komunou.

Vlasové mýdlo 2. Vlasové mýdlo pro suché vlasy. Obsahuje výtažek z holubinky jeskynní.

Vlasový kondicionér. Změkčující přípravek na vlasy. Obsahuje výtažek z lanýže slimáčího a sójový olej.

Vysoce kvalitní mýdlo. Tekuté mýdlo. Obsahuje výtažek z holubinky jeskynní.

Vysoce kvalitní krém. Obsahuje sójový olej a výtažek z lanýže slimáčího.

Kosmetika Olbrisovalar

Zkrášlující výrobky. Nejsou-li předepsány lékařem, stojí kredity navíc. Portfolio zahrnuje především podkladové krémy, krycí krémy a pudry. Pozoruhodné je vysoké zastoupení krycích krémů určených k zamaskování jizev, rozšířených žilek a omrzlin. Podle informací od obsluhy lékárny kupují tyto produkty ve stejné míře muži i ženy.

Názvy a popis výrobků

Podkladový krém 1. Světlý podkladový krém.

Podkladový krém 2. Středně tmavý podkladový krém.

Podkladový krém 3. Tmavý podkladový krém.

Krycí krém červený. Krycí krém určený k překrytí namodralých partií, například modřin nebo tmavých kruhů pod očima.

Krycí krém žlutý. K překrytí začervenalých partií, například ekzémů, jizev či akné.

Univerzální krycí krém. Hustý krycí krém pro zakrytí boláků, rozšířených žilek apod.

Akné mýdlo. Speciální mýdlo na mastnou pleť a akné.

Akné tyčinka. Tyčinka pro zakrytí jednotlivých vřidků.

Pěna na holení extra hustá. Určená pro suchou pokožku.

Holicí břitva extra lehká. Tenká holicí břitva, která váží méně než břitva vyráběná komunou. Prodává se s brouskem.

Ke zprávě přikládám ukázky sortimentu místních produktů včetně kopie rekvizičního formuláře. V příloze je rovněž leták z lékárny, který obsahuje doporučení týkající se osobní hygieny. Jak sami vidíte, instrukce se v několika bodech liší od postupů doporučovaných v Essre, zejména pokud jde o to, jak často se mýt, či o rady týkající se ochrany před chladným počasím.

S pozdravem
Brilarsova Vanja Dvě

Příloha: Leták věnovaný osobní hygieně

Vydala komunitní lékárna kolonie Amatka

Mytí

Ruce, nohy a podpaží by měly být každé ráno omývány vodou a mýdlem. Rozkrok a obličej by měly být omývány rovněž denně, ale pouze vodou. Ruce je potřeba mýt si také po každém použití toalety a před každým jídlem. Koupání je doporučeno jednou týdně. Příliš časté koupání je nežádoucí, neboť může vést k narušení přirozené ochranné vrstvy pokožky. Nadměrného koupání je třeba se vyvarovat zejména v případě osob se sklony k ekzémům.

Holení

Muži, kteří nosí plnovous, by ho měli jednou týdně zastříhávat. Muži, kteří se holí, by to měli dělat denně. Muži s tmavší barvou vousů mohou v případě potřeby zvážit dodatečné odpolední oholení. Lékárna varuje všechny občany před holením jiných tělesných partií.

Intimní hygiena (muži)

Genitálie by neměly být omývány mýdlem, pouze vodou. Při mytí jemně stáhněte předkožku, abyste se ujistili, že i partie pod ní jsou čisté. Abyste předešli riziku svědění, nechte omyté genitálie dobře oschnout.

Intimní hygiena (ženy)

Genitálie by neměly být omývány mýdlem, pouze vodou. V průběhu menstruace používejte menstruační vložky a pásy vyráběné pro tyto účely. Vložky vyměňujte jednou za čtyři až šest hodin. Použitou vložku nechte odmočit ve studené vodě a posléze vyperete stejným způsobem jako spodní prádlo.